

ЛОКАТИВ

Локатив је примарно падеж мјеста и употребљава се само с предлозима. Предлози који се својим значењем слажу с локативом јесу: *при, према, на, у, о, по*. Предлог *при* слаже се само с локативом, *према* и са дативом, а *на, у, о, по* и са акузативом.

1. а) Одређујући просторни однос, предлог *при* означава да се један појам налази поред другог, непосредно уз њега:

Држи ово писмо увијек при себи. Сједјели су при једном зиду.

б) Локатив с предлогом *при* јавља се и у поредбама:

Што је ова моја мука при његовој? Шта је везир при султану?

в) Предлог *при* с локативом се често употребљава с временским значењем, за обиљежавање истовремености с радњом означеном глаголском именицом у локативу:

При растанку се срдечно изљубише. При читању се посебно задржавао на неким мјестима.

2. а) Предлог *према* с локативом означава да се неко или нешто налази на супротној страни од онога чије је име у локативу:

Према њима је сједјела мајка. Према царевом трону стоје неколике столице.

б) Врло често се предлог *према* с локативом јавља у поредбеној конструкцији:

То није ништа према овој увреди. А јадан ти према њему Марко.

в) Предлог *према* с локативом употребљава се и у служби члана допунске синтагме: Судаћи према његовом изгледу, он нема много година. Порез је одређен према висини дохотка.

3. а) Предлог *по* се, у прилошкој функцији, означава пружање по неком простору, заузимање цијеле његове површине или само више мјеста на тој површини:

Вода се разлила по равници. Објављивао је приче по разним часописима.

б) Локативом с предлогом *по* означава се и вријеме, и то оно које долази послје појма с именом у овом падежу (постериорност):

По вечери је отишао у своју собу. Ручак је спремила по доласку с посла.

в) Ова предлошко-локативна веза означава и начин вршења радње:

Све смо послове завршили по плану. Војска штити фронт по ширини.

4. а) Предлог *о* с локативом најчешће има функцију неправог, даљег објекта уз глаголе говорења, мишљења и осјећања:

Проговорио је о овим нашим проблемима. Мисли о новим обавезама. Бринула се о дјечи. Одлучујемо о крупним стварима.

б) Ова предлошко-падежна веза означава и мјесто о којему нешто виси:

Носио је пушку о рамену. Ћинђуве му бјеху објешене о врату.

в) Локатив с предлогом *о* често срећемо у служби означавања времена, и то времена које је приближно ономе што је означено именом у локативу:

Родио сам се о поноћи. Посјетићемо вас о Новој години.

г) Понекад се предлог *о* употребљава с локативом да значи средство:

Тешко је данас о плати живјети. Сахрањен је о државном трошку.

д) Уријетко се ова предлошко-падежна веза јавља у атрибутој функцији:

Вољела је да чита књиге о животињама. Појавио се касно с краватом о врату.

5. а) Предлозима *на* и *у* с локативом, у прилошкој функцији, означава се мјесто гдје се неко или нешто налази, односно мјесто вршења радње, само што се предлогом *на* одређује мјесто на горњој површини а предлогом *у* мјесто у унутрашњости нечега:

По цио дан сједи на тераси. По цио дан се излежава у соби.

б) Ови предлози с локативом имају и значење времена:

На почетку су се договорили о свему. У посљедњем тренутку је затресао мрежу.

в) Начин вршења радње такође се може одредити овим предлошко-падежним везама:

Пустио га је да на миру шета. Он је цио пројекат припремио у тајности.

г) Обична је и употреба ових предлога с локативом у функцији члана допунске синтагме уз придјеве и глаголе, као у примјерима:

Упорна је у својим настојањима. Стојим вам на располагању. Криза се испољава у појачаној оскудици.

ВЈЕЖБАЊЕ

У сљедећим примјерима подвући локатив и одредити му функцију и значење:

Дискутовали смо с пријатељима о најновијим дешавањима. При школи ради ђачка кухиња. У почетку је све било дивно. Разговарали су у дворишту. Дуго су се поздрављали на расанку. На вријеме сам се обавијестио о условима конкурса. По повратку је обишла све рођаке. При изласку јој добаци још неколико ријечи. Увриједила га је у афекту. Зарађује на туђој муци. На крају га је питала за тебе. О врату је носила златну огрлицу. С одушевљењем је говорио о својим плановима. Дјеца су играла фудбал на оближњој ливади. Она је ефикасна у свом послу. Путовала је често по свијету. Лежали су безбрижно према нама. Спремала је све оброке на пари.